

Asia VN/8915/2024

Lausuntopyyntö arviomuistiosta: Työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistustarpeet ja yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijasta.

Työ- ja elinkeinoministeriössä on käynnissä säädöshanke, jossa valmistellaan tarvittavat lakimuutokset työvoimapalveluiden palveluprosessia ja yksityisen työnvälityksen tiedonsaantia koskevien hallitusohjelmakirjausten toteuttamiseksi. Osana säädöshanketta on valmisteltu arviomuistio lainsäädännön muutostarpeista. Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää sidosryhmiltä kommentteja arviomuistiosta, jota hyödynnetään syksyllä 2025 annettavan hallituksen esityksen valmistelussa.

Arviomuistio on ansiokkaasti laadittu kuvaus työvoimapalvelun surullisesta nykytilanteesta ja välttämättömistä kehittämistoimista

Palvelualojen työnantajat ry (Palta) kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta antaa palautetta arviomuistiosta; *Työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistustarpeet ja yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijasta.*

Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsenyritystämme. Työllisyyden tuleva kasvu nojaa vahvasti palvelualoihin – uudet yritykset ja työpaikat syntyvät yksityisiin palveluihin ja julkisten työvoimapalvelujen toimivuus on Suomelle välttämätöntä. Palta myös edustaa laajasti henkilöstöpalvelualaa (yksityisiä palveluntuottajia), jotka ovat merkittävässä roolissa osaajapulan ratkaisemisessa ja työllisyyden edistämisessä.

Palta kiittää arviomuistion laatijoita ansiokkaasta työstä. Arviomuistio on kattava kuvaus julkisen työvoimapalvelun ydintehtävän eli työnvälityksen nykytilanteesta. Arviomuistio piirtää varsin masentavan kuvan julkisen työvoimapalvelun asiantuntijatyöpanoksen epätarkoituksenmukaisesta kohdentumisesta hallinnolliseen byrokratiaan sekä työnhakijoiden ali- ja ylipalvelusta. Työvoimapalvelujen ydintehtävä on auttaa työttömiä työnhakijoita työelämään ja nykyisessä palveluprosessissa tämä tehtävä on lähes mahdoton.

Onkin selvää, että poistamalla asiantuntijoiden tehtäväkuvasta turhaa byrokratiaa voidaan lisätä työvoimapalvelun vaikuttavuutta sekä kohdentaa työpanosta ydintehtävään eli työttömien työnhakijoiden nopean työllistymisen tukemiseen. Samalla mahdollistetaan työhakijoille yli- ja alipalvelun sijaan todelliseen palvelutarpeeseen perustuvaa yksilöllisempää, työllistymistä tukevaa, asiantuntijapalvelua. Palta pitää arviomuistiosta ehdotettuja palveluprosessin uudistuksia tarpeellisina ja työllisyyden lisäämisen näkökulmasta jopa välttämättöminä.

Työtarjousten on oltava velvoittavia työttömyyden alusta lähtien

Suomen kipeästi tarvitsema työllisyyden lisäys on mahdollista ainoastaan silloin kun työttömät työnhakijat ovat aidosti työmarkkinoiden käytettävissä. Palta pitää kannatettavana arviomuistion

ehdotusta työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että työvoimaviranomaisen tekemät työtarjoukset olisivat velvoittavia heti työnhakijaksi rekisteröitymisestä lähtien.

Yksityisen työvälityksen pääsyä työnhakuprofiileihin edistettävä

Palta pitää välttämättömänä, että lainsäädännössä laajennetaan niiden toimijoiden joukkoa, jotka voivat tarkastella ja hakea työnhakuprofiileja. Yksityisen työvälityksen ja henkilöstöpalvelualan yritysten rinnalla myös kunnilla, työllisyysalueilla tai työttömyyskassoilla tulisi olla mahdollisuus hyödyntää työnhakuprofiileja.

Arviomuistion ehdotus lisätä työnhakuprofiilien määrää on tervetullut ja välttämätön, koska tällä hetkellä vain alle 10 % työttömistä työnhakijoista on julkistanut työnhakuprofiilinsa. Vapaaehtoisuus ei ole riittävä kannuste ja siksi työllistymissuunnitelman mukaisen työnhakuprofiilin julkistaminen tulee velvoittaa työttömyysetuuden menetyksen uhalla.

Palta kuitenkin korostaa, että pelkkä työnhakuprofiilien määrän kasvattaminen julkaisualustalla eli Työmarkkinatorilla ei ole riittävä toimenpide. Profiilien määrä kyllä lisääntyy, mutta profiilien sisällöllinen laatu voi pysyä edelleen vaatimattomana tai sellaisena, jota työnantajat tai yksityinen työvälitys eivät voi hyödyntää. Kun työvoimapalvelun resurssit tulevaisuudessa toivottavasti suuntautuvat paremmin työnhakija-asiakkaiden yksilölliseen palveluun, niin tällöin työnhakuprofiilien sisällölliseen kehittämiseen olisi työvoimaviranomaisen mahdollista tarjota kohdennettua apua. Ellei työnhakuprofiilien laatua kehitetä onkin todennäköistä, ettei niitä määrästä huolimatta voida juuri hyödyntää nykyistä tehokkaammin.

Työnhakuprofiilien määrän ja laadun rinnalla on tärkeää kehittää profiilien julkaisualustan eli Työmarkkinatorin toiminnallisuutta. Palta ehdottaakin, että Työmarkkinatorin toiminnallisuutta kehitetään käyttäjäystävällisemmäksi muun muassa profiilien hakutoimintojen näkökulmasta. Arviomuistiossa on nostettu esille perustuslakivaliokunnan vakiintunut tulkintakäytäntö, jonka mukaan työnhakuprofiilien hakeminen olisi mahdollista vain yksittäishakuna. Koska työnhakuprofiilit tulee julkaista anonyymina, niin on syytä vielä tarkistaa päteekö perustuslakivaliokunnan tulkinta myös tietoihin, joista yksittäisen hakijan henkilötiedot on poistettu.

Palta korostaa, että arviomuistion ehdotukset tulee toteuttaa, mutta näiden jatkoksi tulisi laatia ns. tulevaisuuden tiekartta. Eli tiekartta siitä, miten Työmarkkinatorilla julkaistuista työnhakuprofiileista päästäisiin aidosti tilanteeseen, jossa työttömän työnhakijan tarvitsee laatia vain yksi työnhakuprofiili, jonka hän voi halutessaan jakaa lukuisille yksityisille työvälitystoimijoille. Käytännössähän tämä tarkoittaisi sitä, että työnhakija valitsisi (rasti ruutuun) toimijat, joiden järjestelmiin hänen profiilinsa näin annettulla luvalla voitaisiin siirtää. Näin työnhakija olisi yhdellä toimenpiteellä monien työnantajien löydettäväksi. Tätä mallia kokeillaan käytännössä jo Vastuu Groupin toimesta ja mallin toivoisi laajentuvan normaaliksi toimintatavaksi myös julkiseen työvoimapalveluun.

Osaajapula ei ole kadonnut ja toimeenpanoa tulee kiirehtiä

Palta kommentoi arviomuistiossa esitettyyn toteutusaikatauluun liittyen, että lainsäädännön voimaanastuminen aikaisintaan 1.1.2026 on aivan liian hidaskäynnistä. Ehdotusten saattamista hallituksen esitykseksi tulee ehdottomasti kiirehtiä - erityisesti yksityisen työnvälityksen tarvitsemien tietojen saannin osalta. Vaikka Suomessa on juuri nyt taantuma, niin osaajapula ei ole poistunut mihinkään. Kun Suomen talous siirtyy noususuhdanteeseen, on osaajapula taas arkea. Tällöin on tärkeää, että tieto liikkuu julkisen ja yksityisen työnvälityksen välillä niin ettei osaajien ja työpaikkojen kohtaamisessa ei ole turhia esteitä.

Kunnioitavasti,

Tatu Rauhamäki
Johtaja, elinkeinopolitiikka
Palvelualueiden työnantajat Palta Ry

Milka Kortet
Johtava asiantuntija, elinkeinopolitiikka
Palvelualueiden työnantajat Palta Ry